İŞÇİ
KÖYLÜ
ESNAF
DAR GELİRLİ
YURTTAŞ
SENİN GAZETEN

EMEKÇİ

haftalık siyasal halk gazetesi

TÜRKİYE VE DİĞER ÜLKELERDE LÂSTİK-İŞ KOLUNDA ÇALIŞANLARIN GÜNDELİKLERİ

Türkiyede : 12 T.L., İtalya'da : 35 TL. Fransa'da : Türk işçisinin aldığının 5 misli (60 T.L.) İngiltere'de : T[illegible] işçisinin aldığının 7,5 misli (89 T.L.) İsveçte : Türk işçisinin aldığının 10 misli (120 TL.) Birleşik Amerika'da : Türk işçisinin aldığının 22 misli (264 T.L.).

YIL : 1 SAYI : 6 — 25 KURUŞ — 25 Temmuz 1964 Cumartesi — ADRES : Ankara Caddesi, 54 — Telefon : 27 15 88

"SOSYAL DEVLET" Bunu mu Yapacaktı!

Başbakanlık Basımevi işçileri hakları verilmediği için grev yaptılar

Basımevi Müdürlüğü zor kullanarak Resmî Gazeteyi basıp dağıttı

Türkiye Basın - İş Sendikası, Devlet Basımevinde haklarını alamadığı için grev ilân etmiş, baskıyı durdurmuştu. Sıkı yönetimin kalkmasından iki dakika sonra derhal harekete geçilmiş, karar uygulanmıştı. Ne var ki, işçilerin haklı isteklerine karşı Basımevi Müdürlüğü odacıları çalıştırarak Resmî Gazeteyi bastırıp dağıttı. Anayasanın, haklarını koruması için işçiye tanıdığı hak, devlet tarafından çiğneniyordu. Devletin bütün örgütüyle çiğnenen hakların koruyucusu olması gerekirdi. Anayasamızın buyurduğu « Sosyal bir hukuk devleti» bunu mu yapacaktı? Devletten bu beklenir miydi?

T.İ.P. Tapulama Kanunu için mahkemeye başvurdu

T.İ.P. Tapulama Kanununun iptali için Anayasa Mahkemesine başvuracaktır. Bilindiği gibi Cumhurbaşkanı sayın Cemal Gürsel tarafından veto edilmesine rağmen kanunlaşan bu kanun Anayasaya aykırı, toprak reformunu engelliyen, devletin yüzbinlerce dönüm arazisini toprak ağalarına peşkeş çekecek bir nitelikte olduğu söylenmektedir.

Bir taraftan topraksız köylüyü topraklandırmak isterken diğer taraftan devletin toprağını zenginlere dağıtmak nasıl olur?

Plân, ya da diken

Aslan Başer KAFAOĞLU

Söyleniyor, yazılıyordu da inanılmıyordu. « Ortada hızlı kalkınmanın varlığı şöyle dursun, dengeli bir ekonomik gidişe bile kavuşulamadı » diyorduk, inandıramıyorduk kimseyi. Ama kendileri de en sonunda kabullendiler .Ne diyor Ferit Melen « O kadar enflâsyon diye bizi ikaz ettiler ki, derken durgunluğa düştük » . Bunu söyliyen, enflâsyon ikazlarına kandık diye Türkiye Cumhuriyeti'nin Maliye Bakanıdır. Ayni, sayın Bakan bundan, çok değil, 6 ay önce, ekonominin büyük açıklarla karşı karşıya olduğunu komisyonlar ,Millet Meclisi ve Senato kürsüsünde açıklıyan, enflâsyona karşı duyarlı bir konjonktüre girildiğini söyliyen bakandır. Ne oldu altı ay içinde? Hükümet fazla gelir topladı da harcamadı mı? Dış ticareti mi kıstı? Ne oldu ki, enflâsyonist baskı durgunluğa döndü?.

Hiçbir şey olmadı. Bütçe uygulamaları enflâsyonist baskıyı artıracak şekilde, bütçeye Merkez Bankasının kısa vâdeli - hangi kısa vâdeli ama neyse - avansları 700 milyon civarında.. Yılbaşından bu yana 600 milyon para basıldı, dış ticaret açığı rekor seviyede... Ha, unutmuştuk bir de geçen yıl % 7,2, haberimiz olmadan, kalkınmıştık, yani hepimizin cebine bu kadar fazla para girmişti... Ee bu kadar ortada para varken, daha doğrusu artmışken durgunluk niye?

Onun aklı evveller şöyle kılıfını bulmuşlar : « Efendim, Kıbrıs bunalımı var ya, onun için herkes parasını harcamıyor, saklıyor... » Aklınızı sevsinler, buhran sırasında para saklanmaz, ya altın ya da mala hücum edilir, altına hücum yok, mala hücum olsa bu durgunluk olmaz... Ama ne desinler? Para hacmi azaldı deseler, rakamlarca yalanlanacaklar, kredilerin şartları tavanları değişti deseler, diyemiyorlar, sığındılar Kıbrıs bunalımına...

Ama böyle çocukça çabalarla mızrak çuvala sığmaz... Para artarken, dış ticaret açık verirken, bütçe açıkla uygulanırken piyasada durgunluk varsa, bunun sadece bir anlamı vardır, o da gayri sâfi millî hasılanın azaldığı... Yoksa hem herkesin kazancı % 7.2 arttı de, hem durmadan para bas, hem de mal satılmasın... Olmaz bu... Biz baştan beri % 7.2 kalkın hızına inanmadık... Biz yatırımların özel sektörde fazlasiyle uygulandığına da inanmadık, inanmıyoruz...

... Ve biz bir Maliye Bakanı altı ay önce enflâsyondan söz açıp, sonra durgunluktan yakınırsa, « Plânlı gidişe » de inanmıyoruz... ' Üff canım zaten şu plân da nerden belâ çıktı karşımıza, ondan önce ne güzel gül gibi idare edip gidiyordu...

Dikensiz gül bahçeleri, evet baylar, geride kaldı...

Türkiyede yeni doğan her çocuk 4 bin lira borçla doğmaktadır

Bu durum, memleketimizin acı gerçeklerinden sadece biridir

Geçen hafta, özel sektörün en yetkili kişilerinden sayılabilecek olan Ankara Sanayi Odası Başkanı tarafından yapılan bu açıklama, Türkiyemizin içinde bulunduğu acı gerçeklerden sadece biridir. Ayrıca açıklamanın bir özelliği de ülkemizin içinde bulunduğu çelişik ve yürekler acısı durumunu göstermesidir. Çünkü, bu gerçeği bir özel sektör sözünü söylüyor ve arkasından da en basit bir çözüm yolu göstermiye çalışmadan « bazı müteşebbisler kötü tanınmışlardır, onun için kendilerine duyulan güvensizlik piyasada durgunluk yaratıyor » gibi bir takım komik sözlerle özel teşebbüsün avukatlığını yapıyor.

İktisat teorisinin, özel teşebbüs ve geri kalmış ülkelerin kalkınmalarındaki rolü konusunda söylediklerinden habersiz bir kişiden hiç değilse sağduyu sahibi her kişi gibi, kendi inandığı

(Devamı 4. de)

Türkiye Öğretmen Dernekleri M. Federasyonunun toplantısı bitti

Bakanlığın Atatürkçü, ilerici öğretmenlere karşı kötü tutumu örneklerle yerildi

Toplantı 13 Temmuz Pazartesi günü başladı, 16 Temmuz perşembe günü akşamı sona erdi. Bu yıl geçen yıllara göre daha renkli ve çatışmalı geçti.

Federasyon Başkanının açış konuşması ve raporun okunmasından sonra M.E. Bakanı İ. Öktem öfkeli ve şaşkın bir halde kürsüye fırladı, sert bir ifade ile Federasyon yöneticilerine hücum etti. Bu karşılıklı saldırış aynı hızla dört gün sürdü. Bir yıldan beri Bakanlığın öğretmen topluluğundaki Atatürkçü ve ilerici unsurlara karşı kötü tutumu örnekler gösterilerek verildi. Bakan ve Bakanlık yetkilileri de orada bulundukları halde doyurucu cevaplar veremediler. Bakan ikinci günü üzgün ve kırgın veda konuşmasından sonra kurultayı terketti. Pişkin ve lâfazan müsteşarı M. Kodamanoğlu ve genel müdürleri ise konuşmaları son güne kadar izlediler.

Geçen yıl Antalya'da yapılan 16. kurultayda bir tek gerici, çıkarcı sesi duyulmamıştı. Bu defa sayıları az da olsa üç - beş kişilik bir grup türedi. Bunlar zaman zaman Bakanlığın savunucusu, ileri ve olumlu çıkışları önleyici, fırsat buldukça da su bulandırıcı rolünde idiler. Büyük topluluğun bilinçli, Atatürkçü ve toplumcu tutumu, anlayışı karşısında önce sindiler, sonra da silinip gittiler.

(Devamı 4. de)

Batman Grevi sona erdi

10 milyon liraya malolan grev sonunda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Petrol işçilerine 6 milyon 800 bin liralık zammı kabul etti

Hükümet ve Türk - İş'in aracılığı ile 16 gün devam eden Batman'daki petrol işçilerinin grevi durmuş ve işçiler işbaşı yapmışlardır. Grev, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına takriben 10 milyon liraya mal olmuştur. Varılan anlaşmaya göre, ücrelter asgarî 15 liradan başlıyacak ve hiçbir işçi üç liradan aşağı zam almıyacaktır. Bu şekilde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı 2 milyon sekiz yüz bin lira fazlasiyle cem'an 6 milyon 800 bin lira tutacaktır.

(Devamı 4. de)

A. Baba

— İreformlardan söz etmiş mi?
— Nirde ! Bangalar milyonluklara gıredi dağıtmış, onu yazıyo.

İstanbul Sahillerinde halka yer yok

Yazın sıcaklığı içinde halk bunalmaktadır. Deniz kıyıları; köşkler, kamplar ve fabrikalarla sarılmıştır. Köşkler, kamplar ve fabrikaların seçkin insanları dışında bir de büyük çoğunluk halk vardır. Plâjlar pahalıdır, gidemiyorlar. Uzaktan, çok uzaktan, ağaçların gölgesinden denizi görebilirlerse kendilerini mutlu sayıyorlar. Güzel yurdumuzun güzelliğini yaratan ve koruyan halk bu güzellikten yoksun mu kalmalı ! Sosyal adalet bunu mu gerektiriyor?

Atom işçileri isteklerini kabul ettirdiler

Çekmecede kurulu Nükleer Araştırma Merkezinde uzun bir süreden beri anlaşmazlık konusu olan mesai ücretleriyle ilgili olarak Bakanlıklar ile Kimya - İş Sendikası sözcüleri arasında yapılan temas sonucu işçilerin lehine neticelenmiştir.

Kimya - İş kolundaki sözleşmeler

Uzun bir müddettenberi devam etmekte olan Türkay Kibrit Fabrikası ile ilgili toplu sözleşme müzakereleri bitmiş bulunmaktadır. Önümüzdeki günlerde bu işyerindeki toplu sözleşme de imza edilecektir. Diğer taraftan Wander - Ciba, Eczacıbaşı ve Mutlu gibi büyük işyerlerindeki sözleşmeler devam etmektedir.

DOBRA DOBRA

Buna partizanlık demezler de, ne derler.?

C. H. P. muhalefette olduğu yıllarda hep partizan idareden şikâyet eder, vatandaşa karşı eşit davranılmasını isterdi. Ama şimdi, gel gör ki partizanlığın türlüsünü kendi yapıyor. Buna yeni bir örnek : Koçhisar'da Ziraat Bankası Şubesi'nin kredilerinde C.H.P. lilere çok cömert davrandığı söyleniyor. En çok kredi alan Halk Partili kodamanlardan dördünün de adı « Mehmet » olduğundan Koçhisar halkı arasında Ziraat Bankasına « Mehmetler Bankası » adı takılmış.

Kulakları çınlasın, General Sadık Aldoğan vaktile « ... eski hamam, eski tas...» demişti.

EŞMEN

ARADA BİR

Toprak Reformu Derken...

Kenan SOMER

Önce kelimelerin anlamı üzerinde anlaşmak gerek. Toprak reformu üzerine yapılan her konuşma bu gereği her seferinde daha güçlü bir biçimde duyuruyor. Tabii, yönetici çevrelerin, özellikle CHP.li kişilerin konuşmaları duyuruyor bu gereği. Biri kalkıyor, « Toprak reformu yapılırsa, tarımsal üretim sekiz misli artacaktır » diyor. Öbürü, « Kimsenin toprağını kimseye dağıtmadan toprak reformu yapılacak » buyuruyor. Bir başkası da, « Toprak reformu demek, dağınık toprakları birleştirmek demektir » diye ahkâm kesiyor. Bütün bu lâflar karşısında, ağaçların çokluğundan ormanı göremiyen adam durumuna düşmek işten değil.

Zaten istenen de bu. Çünkü maksat gerçekten toprak reformu yapmak değil. Gerçekten toprak reformu yapmak işlerine gelmez yönetici çevrelerin. Bu yüzden karışık bir iktisadi sorun halinde göstermek istiyorlar toprak reformunu. Oysa ki, toprak reformu sadece iktisadi bir sorun değildir. Politik bir sorun, politik bir reoformdur herşeyden önce. Bunun ekonomik sonuçları elbette önemlidir. Elbette toprak reformuyla birlikte tarımsal verim ve üretimi arttırıcı tedbirler de alınmalıdır. Ne var ki, bu tedbirlerin etkili bir biçimde alınabilmesi, tarımsal verim artışının halkın yararına gerçekleştirilmesi de gene toprak reformunun gerçekleşmiş olmasına bağlıdır. Önce toprak reformu: Yâni toprağı çok olandan alıp, az, ya da hiç olmayana dağıtmak; ulusal üretime tarım kesiminden katılan bir tek topraksız köylü ailesi bırakmamak.

Toprak reformu, herşeyden önce politik bir reformdur: Halkın bilinçlenip kendi kaderine sahip çıkmasını, kendi işini kendi görmesini, kısaca, gerçekten demokratik bir düzenin kurulmasını önleyen ortaçağ artığı toprak ağalığının tasfiyesi, yâni bir numaralı politik sorunumuz, toprak reformuna bağlıdır.

Ortaçağ artığı toprak ağalığı müessesesine bağlı, ya da onunla uzlaşabilmiş bütün hukuki ve iktisadi ilişkilerin - gelişen üretici güçlerin yurt kalkınması için seferber edilebilmesini, işsizliğin yok edilebilmesini engelleyen bütün bugünü geçmiş ilişkilerin - tasfiyesi toprak reformuna bağlıdır.

Toprak reformu her şeyden önce politik bir reformdur. Evet, SADECE topraksız, ya da az topraklı köylüye toprak vermek demek değildir toprak reformu. Ama herşeyden önce budur, her şeyden önce, topraksız, ya da az topraklı köylüye toprak vermek demektir.

Her işe başından başlamak gerek.

EMEKÇİ
Haftalık Siyasal Halk Gazetesi
Sahibi: Şaban ERİK
Yazı İşleri Müdürü: Yılmaz HALKACI
İdare Yeri: Ankara Cad. 54 — İstanbul
Telefon: 27 15 88
Dizgi ve tertip: Sontelgraf Matbaası Şeref S. No. 31 Cağaloğlu
Baskı: Yeni Savaş Matbaası
Basıldığı T.: 25 Temmuz 1964

Nasıl Olur!

Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmayalım

Aşağıdaki haber, 2 Temmuz 1964 tarihli YENİ TANİN gazetesinden aktarılmıştır:

BİTLİSLİLER DOKTOR İÇİN MUŞ'A GİDİYOR

Doktorların sosyalizasyon kursları için Van'a gitmeleri ve tek hükümet tabibinin de tayini dolayısiyle Bitlis doktorsuz kalmıştır. Bitlis Devlet Hastanesine giden hastalar hemşireler ve sağlık memurları muayene etmektedirler. Acil vakalarda halk sosyalizasyon merkezi olan Muş'a gitmektedir.

Bitlis'teki doktorsuz durumu beş ilçede de aynıdır. Yalnız Tatvan ilçesinde bir tek doktor bulunmaktadır. Onun da izinli olarak önümüzdeki günlerde İstanbul'a yıllık izine gideceği söylenmektedir.

Bilindiği üzere, memleketimizde, sağlık işlerinin, eskiden olduğu gibi, kişisel başıboşluktan kurtarılıp, toplumsal olarak ele alınması (Sosyalize edilmesi) işi kanunlaşmıştır. Ancak: bu işin yurt çapında gerçekleşebilmesi için, memleketimiz bir takım pilot bölgelere ayrılarak, önceden hazırlanmış belli bir plân ve program gereğince, adım adım yürünmesi kararlaştırılmıştır. Sosyalizasyonu uygulamak için ilk plot bölge Muş seçilmiştir. Muş'ta bu iş tamamlandıktan sonra ya da tamamlanmadan ikinci Plot bölge de uygulamaya başlandığı açıklanmıştır.

Sağlık anlayışımızdaki bu temel değişimi uygularken, ilgililerin çok titiz davranmaları ve halkı Dimyata pirince götürürken, evlerindeki bulgurlardan etmemeleri gerekmektedir.

Genellikle sosyalizasyona; yüzünü tutmuş hekimler, sağlık işlerini ticaret vasıtası haline sokmuş kurullar karşıttırlar. Yukarıda yazılı haberdeki gibi akıl almaz yolsuzluklar - koskoca bir bölgeyi hekimsiz bırakmak - bu gibi toplum düşmanlarının ekmeklerine yağ sürecektir. Hattâ insanın aklına; bu işi uygulayanların arasına bunlardan bazı kimselerin karışmış olması ve işi başından « sabotaj » ihtimalleri bile geliyor. «Toplumculuk sökmiyor» dedirtmek için hâince bir çaba!

⁂

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, 1964 yılı programı gereğince Doğu Anadolu bölgesindeki Muş iline ek olarak, yeniden 5 ilimizde sağlık hizmetlerin sosyalleştirilmesine başlanacağını açıklamıştır.

Bu beş il; Kars, Ağrı, Van, Bitlis, Hakkâri'dir.

Geçen yıl ilk Plot bölge seçilerek sağlık hizmetleri sosyalleştirilen Muş'ta başarıya ulaşılmıştır. Bu bölgede görev alacak yeni diploma almış bir doktorun eline ayda net 2332 lira geçecektir. Bu rakam 9 yıllık bir hekim için 2870, 24 yıllık bir hekim için 4478 lirayı bulacaktır. Bu net maaşa ek olarak, Sağlık Müdürleri 425 lira, Bashekimler 340 lira, uzman hekimler 600 lira, yine net ödenek alacaklardır. Bundan başka içi dayalı döşeli bir lojmanları da olacaktır.

Bu altı ilin hekim ve sağlık personeli noksanı en kısa zamanda giderilmiye çalışılacak; bugün Karsta 10,330, Ağrı'da 6,570, Van'da 5,670, Bitlis'te 11 bin 836, Hakkâride 7445 kişiye 1 hekim düşmektedir. Bu yıl sonuna kadar noksanlar tamamlanıp bu altı ilde Muştaki gibi 5000 kişiye 1 hekim düşecektir.

Üniversitelilere yeni bir engel

Üniversitelerde okuyan binlerce genç kitap masraflarından bunalmış bir durumdayken ve zengin çocuklarına özel üniversitelerden diploma dağıtılırken öğrendiğimiz bir haber bizi şaşırttı.

İstanbul Üniversitesi Yönetim Kurulu aldığı kararla kayıt, ders, imtihan ve çeşitli harçları artırmıştır. Kayıt yenileme ücreti eskisine nispetle 26 misline çıkarılmıştır. Bu ağustos tarihinden sonra uygulanacak yeni harçlar şöyledir; Üniversiteye giriş ve esas kayıt harcı olarak 25 lira yerine bu yıl 75 lira alınacaktır. Doktora ve ihtisas imtihanı için 25 lira yerine 50 lira ödenecektir. Altı yılını doldurmuş öğrenciler kayıtlarını 15 lira ile yenilerken bu yıl 400 lira vereceklerdir.

İşte içlerinde Anayasamızı hazırlayanların da bulunduğu profesörlerimizin sosyal adalet anlayışı! Demek ki bundan sonra devlet üniversitelerinde de mutlu azınlığın çocukları okuyup diploma satın alacaklar. Halk çocukları ezilecek. Sosyal adalet hiçe sayılacak ve Anayasamız bir kez daha çiğnenecek.

Ünlü roman ve hikâye yazarımız Orhan Kemal, bundan böyle Emekçi'ye « Çizgiler » başlığı altında yazılar yazacaktır. Orhan Kemal, bütün roman ve hikâyelerinde emekçi halkımızın günlük yaşantılarını, üzüntülerini, duygularını dile getirmiş; adı yurt dışında duyulmuş, eserleri pek çok dillere çevrilmiş bir yazarımızdır. Emekçi, onu kendi sütunlarında görmekle kıvanç duymaktayız. Bugün ilk yazısını okuyucularımıza sunuyoruz.

ÇİZGİLER

Kâhya

Yakınlardaki bir radyo, akşamın yedisinde başlayıp sekize kadar sürecek olan « Reklâmlar geçidi » programında Muzaffer Akgün'ün bir ezgisini yayıyordu.

Sağdaki büyük bir yapının gölgesindeyse yediden, on, on bir yaşına kadar çocuklar, toz toprak içinde çift kale oynuyorlardı. Yahut da oynamağa çalışıyorlardı kocaman bir naylon topla. Naylon topun ardında kıyametler kopuyordu üstelik. Bağırıp çağırmalar, küfürler, heyecan, toz bulutları, « Gooool! » sesleri.

O, bütün bunlara kıyıdan, hasret dolu gözleriyle bakıyor, arada kendi kendine heyecanlanıyordu. On yaşlarında ya var ya yoktu. Esmer ayakları yalındı. Kış, yaz, okul saatleri dışında semtteki dolmuş kâhyasına yamaklık yaptığını, babasının bir kötü kadınla önceki yıl savuşup gittiğini, annesinin Tahtakale'de tuzcunun yanında, ablasının da Cibâli tütün fabrikasında çalıştığını biliyordum. O ise okuyordu. Hem okuyor, hem de kâhyaya yamaklık ediyor, kazandığı paralarla defter, kalem alıyor, yaşlı annesine, tüberkülozlu ablasına yük olmamağa çalışıyordu. Günün birinde eşelemiştim. Büyüdüğü zaman kaptan olacağını, bütün dünyayı ancak bu sâyede gezip dolaşabileceğini söylemişti. Şimdi top oynıyan kendi akran çocuklara bakarken heyecanlanışı dikkatimi çekmişti, sokuldum yanına. Öylesine kaptırmıştı ki oyuna kendini, beni geç farketti, farkedince de toparlandı:

— Vay âbi, sen misin?

— Hayrola? dedim.

— Bakıyorum be âbi. Şu santrforu görüyor musun? Hiç iş yok. Ben olsam... Üç metreden topu kaleye sokamadı!

Neden oynamadığını sordum.

İçini hasretle çekti, gri bebekli gözleri bulandı. Yalın ayaklarına baktı.

— Ayakkabım yok.

— Onlardan çoğu da ayakkabısız...

— Ayakkabısız ama, ayakları sakatlanınca doktora götürecek babaları var onların!

— Senin de annen?

Gene içini çekti:

— Kadın hasta hasta çalışıyor tuzcuda. Bir de benimle mi uğraşsın. Sonra zâten aksinin biri tuzcu. Top oynar, ayağımı sakatlarsam annem beni doktora götürmek zorunda kalacak. İşe gidemeyince adam anneme hemen yol verir: Dükkânın önü işsiz dolu.

— Ablan?

Gene içini çekti, hem de « Amma da halden anlamazmışsın! » dercesine.

— Ablam kendi hastalığını bile tedavi ettiremiyor!

Radyoda « Reklâmlar geçidi ».

Kocaman yapının gölgesindeki çocukların toz bulutlarına karışan çığlıkları.

Küçük kâhya'nın her şeye rağmen oyuna dalıp dalıp giden, oyuna hasret, çocuk gözleri...

Orhan KEMAL

Halkın uyanması gerek

İşsizliğin, yoksulluğun artmasında çıkarcı çevrelerin kazancı var

Toplum içinde işsizliğin, yoksulluğun artmasında çıkarcı çevrelerin büyük kazancı var. İnsan emeğini ucuzlatmanın en kestirme yolu insana insanlığını unutturmak, onları emir kulu durumuna düşürmektir.

Yoksulluğun yanı sıra ahlâk anlayışı da değişir. Yoksul insan kendini varlıklı kimselerin bir âleti gibi görmeye başlar. Onun çeşitli saldırılarını, baskılarını olağan sayar. Kişiliğini unutturucu tertipler içinde değişir gider:

Toplumu uyuşturucu, uyutucu, avutucu, her araç faydalıdır. Çıkarcılar gözönünde. Örnek olarak, büyük sermaye yatırımlarıyla çıkan gerici, tutucu gazeteleri inceleyin. İnsanların neden işsiz, neden aç, neden çıplak kaldığını, neden kira yükünün altında ezildiğini araştıran tek satır var mı bu gazetelerde? Fakir çocukların neden yüksek okullarda okuyamadığını açıklarlar mı? Sermaye denen « karşılığı ödenmemiş emek » in neden tek ellerde toplandığını sorarlar mı? En az kazananla en çok kazanan arasındaki yirmi iki bin farkın nerden geldiğini merak ederler mi? Yüz elli bin vatandaşın karın doyurmak umuduyla memleket dışına gitmeye neden zorlandığını düşünürler mi? Toplumun mutluluğu konusunda halkı uyardıkları görülür mü?

Amma, onları güzellik yarışmaları, sütyensiz göğüs tartışmaları, en iyi öpen aktrisler ilgilendirir. Sana tadına, fuhşun felsefesi yapılarak şıllık düşüncelerin, reklâmları yapılır sayfalarında.

Aslında sömürücü bir sistemin başarı örnekleridir bunlar. Gerici, tutucu direnişlerin bir toplumu nasıl baştan çıkardığının resmidir. Halkın uyanmasından korkanların bilerek, hesaplı, kitaplı davranışlarıdır.

Yoksa, insanlar özgür ve eğitilmiş olsaydı, insanların aldatılması zorlaşırdı. Hokkabazların oyunları anlaşılır, düzenbazların kurdukları tuzaklar zararsız hale gelirdi. Vurguncular milyonları, milyarları aşıramazdı böylesine. **Galip ATAÇ**

Dünya OLAYLARI

IRAK'taki sosyalizm oyunu

Irak'ta garip şeyler oluyor, Başbakan Tahir Yahya « Geçici Anayasamızdaki vaitleri bugün yerine getiriyoruz. Irak artık Sosyalist bir devlet olmuştur» demecini vermiş ve şu kararları açıklamıştır: Bankalar, sigorta şirketleri, demir - çelik sanayii, çimento, cigara, un, kâğıt ve sabun sanayileri millîleşmiştir, iplik ve dokuma, deri, ayakkabı ve ticaret sahalarında ise en önemli işletmeleri devlet devralmıştır, özel sektöre sadece küçük ve orta işletmeler bırakılmıştır, bedeller 15 yıllık hazine bonosu ile ödenmiş, üstelik devlet istediğinde bu bonoları o günkü para kıymeti ile geri alabilecektir. Ayrıca devletleşmiş işletmelerdeki işçi ve memurlar idare meclislerinde yedide iki üyelik alacaklar ve kârın yüzde 25 ini paylaşacaklardır. İstanbuldaki Osmanlı Bankası 10 milyon Irak liralık iştiraklerini böylece kaybetmektedir.

Bu olayların garip tarafına gelelim, Irak ihtilâlinin ilk zamanlarında, en aşırısına kadar, toplumcular kuvvet kazanmış ve Kürt azınlığına muhtariyet va'dedilmişti, ondan sonra iktidara « Baasçı-Sosyalistler » geldi, bunların sosyalist tarafı yoktu ve yabancı kapitalistlerin adamlarıydılar, Kürtlerle harb başladı, komünist avına girişildi, bütün toplumcular ezildi, bundan sonraki darbeyi yapan Mareşal Arif Baasçılara dinsiz dedi, onların şekildeki reformlarını bile İslâmlığa karşı diye ilân etti. İşte bu iktidar şimdi en aşırı sosyal dönüşümler ilân ediyor, böylece de geniş halk yığınlarına dayanmağa uğraşıyor ve bunu tek parti rejiminde sağlamağa bakıyor, askerlerin baş kaldırmaması için de askerî maaşları yükseltti ve yardıma Mısırdan Mig tepkili uçaklarını çağırdı. Ancak büyük burjuvazi ve yabancı sermaye her ne pahasına olursa olsun onu yıkmağa bakacak. Kürtler birçok hak kazanmadıkça rahat durmayacak, memleketin ilericileri ve toplumcuları ise şimdiden ona karşı, çünkü Arif toplumculara karşı toplumculuk gibi garip bir yol seçti, halk ise inanılmaz derecede geri ve cahil, bu reformları başaracak bir teknik ve aydın kadro da yok, az çok bir yardımı dokunacak toplumcularla da Arif'in arası açık.

Yukarıdan, halka karşı, halk için toplumculuk olmaz, hep söylediğimiz gibi halkın şevkli çabası sağlanmadıkça, halk bu dâvaya kendi davası diye bakmadıkça ve kendisi idareye geçmedikçe, demokratik bir halkçılık olmadıkça bu iş yürümez, toplumculara karşı toplumculuk da garip bir şeydir. Mareşal Arif ya demokratik bir yol seçer, toplumcu kuvvetleri seferber eder ve halkı toplumculuk yolunda süratle ve devlet imkânlarına dayanarak eğitmeğe bakar, ya da şiddet yolunu seçer ve ezilir.

DE GAULLE'ÜN THOREZ İÇİN SÖYLEDİKLERİ

Komünist Partisi Başkanı Thorez öldü. Bu münasebetle aşırı sağcı ve milliyetçi Fransa Devlet Reisi General De Gaulle içinde şu cümleler bulunan bir taziye mektubu yolladı: «Size ve taraftarlarınıza samimi taziyetlerimi sunarım»... «Şahsen şunu unutamıyorum ki Fransız kaderinin taayyün ettiği bir devrede, Başkan Maurice Thorez benim çağırıma uyarak ve benim hükümetimin üyesi olarak Millî Birliğimizi kurmamıza yardım etmiştir». Politikada tamamen karşı kutuplarda bulman iki devlet adamının ortak tarafı ikisinin de Fransız istiklâlinin savunucuları olmaları idi.

SOVYETLER BİRLİĞİNİN YENİ BAŞKANI

1926 dan beri Ticaret Vekilliği ve hükümet üyeliği yapan 69 yaşındaki Ermeni devlet adamı Mikoyan, Devlet Başkanlığına getirilmiştir. Kendisi ticaret ve dış politika alanlarında çok tanınmış ve çok seyahat eden bir devlet adamıdır. Aynı oturumda meclis bütün köylülere emeklilik hakkını tanımıştır.

ÇOMBE KONFERANSA ALINMADI

Afrika memleketleri konferansı ilk defa için iç politika sebeplerinden dolayı bir memleketin başvekilini konferansa kabul etmeden toplanmıştır. Böylece sadece birleşme ve istiklâl konularında birlik kuran Afrika devletleri Katanga isyanı lideri ve Lumumba'nın katili Çombe'yi aralarına kabul etmemekle artık ideolojik yönden de taraf tutmağa kararlı olduklarını göstermişlerdir.

R.N.İ.

Nimeti hep senin, zahmeti hep benim

Yardım, artan gelir, düşen emekçi geliri r erede?

Ömürlerinde dört bin liranın lâfını bile bir kerecik edememiş adamların çocukları dört bin lira borçla beraber dünyaya gözlerini açıyorlarmış! Şaşılacak bir şey yok bu haberde, dört bin lira alacaklı olarak doğacak değillerdi ya. Babası borçla yaşamış çocuğun borçlu doğması kadar tabiî ne vardır. Ancak durumun adaletsizliği de ortada; elâlemin yalayıp yuttuğu şeylerin ceremesini oncağıza çektirmeye ne hakkımız var? Oysa asıl, dara gelmeden de kredi kredi, diye bağırıp durarak bu borcu milletin sırtına yamayanların çocuklarının borçlu doğması gerekmez mi?. Tam tersine bunların çocukları milyonluk servetle beraber doğuyorlar. (Sonra da bu iki ayrı yaratık süzüm ona doğar doğmaz hayat yarışına başlıyorlar; birinin sırtında boyundan büyük bir yuk, öteki doru bir at sırtında... Ve hem vallahi, kanun önünde bu iki yurttaş da eşit; kanun öyle yazıyor işte...)

YARDIM, ARTAN MİLLİ GELİR, DÜŞEN EMEKÇİ GELİRİ NEREDE?

Gelelim konumuza, bize yapılan yardımlara (!) Milyarlar aktı yurda. Daha da akmakta... Fakat sonuç ne? Allem kallem, zenginlerimizin sayısı biraz daha arttı, ya da zenginler zenginliklerini daha da artırdılar. Ya emekçilerin durumu? Onların da gelirleri rakam olarak arttı, fakat fiyat artışlarının yanında devede kulak gibi. Yani emekçilerin de sefaleti, fukaralığı arttı biraz daha. Önce yardım (!) bitti, yetmedi, biraz da emekçiden çalındı yine. Hattâ bir kısım emekçi de işinden, yani büsbütün kazancından oldu. Yorganı sırtında köyden şehire taşınanlarsa, ne olup bittiğinin farkında bile değiller. Neymiş, millî gelir bu yıl geçen yıla kıyasla yüzde 7 daha artmış. Pekiy bu artan yüzde 7 nerede allahaşkına? «Kazanamıyoruz, iflâs ediyoruz, battık...» diye feryadı basan özel teşebbüs takımının servetine mi eklendi? Olamaz ki, zavallıların hallerine bakılırsa, yürekler acısı! Bu artanı bir çalan var ama, acaba hangimiz?..

ÖZEL TEŞEBBÜS YOLU DEEENMİŞTİR

Bunca yıldır bir özel teşebbüstür tutturmuşuz. Aman incinmesin, aman kırılmasın, piyasa alt-üst olur, hükümetin de milletin de hali duman olur. v.s. Ama beride milyonlarca emekçinin hırıltısı ayyuka çıkıyor, kimsenin umurunda değil. Sanki cümlemizin çabası, o bir avuç sermayeciyi daha da mutlu etmekten ibaret. Doğarken mübarekler Tanrıdan iltimaslı gelmişler... O kadar kendilerinden yana olduğu halde devletin, çekine çekine istediği bir kaç kuruş vergiyi vermemek için yaptıklarının onda birini bir devlet memuru yapacak olsa, hapishanelerde adamın anasını ağlatırlar...

NİMETTE DE, ZAHMETTE DE ADALET

Demek kimbilir daha ne kadar zaman sürünmeye devam edeceğiz! Çünkü bakın, kalkınmak için seçtiğimiz yol, sürünüp bugüne geldiğimiz dünün yolu: Sermayeci, emekçiden biraz daha keserek, ürününün fiatını artırmak suretiyle bir ikinci defa daha yine emekçiden kırparak, ve devletin çoğu kendisi için istediği hizmetlerine karşılık emekçiden daha az vergi ödeyerek sermaye biriktirecek ve... Devletin teşviki Allahın izniyle yeni işletmeler kurarak millî gelirimizi yükseltecek... Yahu, Allah billah aşkına, millî gelir hep artar, fakat şu garip emekçinin geliri neden bir türlü artmaz?. Sorulmaya değmez mi yani? Bakın örneğin, gelir vergisinin yüzde 60'ını maaş ve ücretliler ödediği halde, aynı maaş ve ücretliler, yani emekçiler, millî gelirden yüzde 20 pay alırlar. Yani 100 liralık masrafın 60 lirası benden, fakat 100 liralık gelirin 20 lirası benim!. Ne biçim yaşama, ne biçim işletme, ne biçim adalettir bu!.. 1950 - 1960 yılları arasında millî gelir yine artmıştır, fakat aynı yıllar arasında emekçinin millî gelirden aldığı payda yüzde 10 bir düşme olmuştur... Demek millî gelirin artmaması emekçi için daha iyi... Çok yazık!

E... Aynı yoldan kalkınmaya devam edeceğiz ha! İyi ama, bu gidişle halimize eşekler bile acımaya başlıyacak... Yağma yok patron, biraz da sen fedakârlık göster, işçiden keseceğine lüksünden keserek sermayeni biriktir; nimeti hep senin, zahmeti hep benim olmasın bu yaşamanın...

ÖZYÜKSEL

BİR BAZLAMA

Başındaki örtü, önündeki önlük ıslak ıslaktı. Gözkapaklarının altı kararmış, burun kıvrımları kızarıktı. Ağlıyordu. Bu eve gelin geleli iki yıl olmuştu:

«Gelsin hele bir! Ben bilirim ne diyeceğimi! Beni bunun için mi aldın, diyeceğim... Bir bazlama anan, bir bazlama! Bir bazlamanın sözü mü olur anam! Bir bazlama dediğin ne ki! Bir avuç, bilemedin iki avuç un; yarım bardak, bilemedin bir bardak su. Saçın üzerinde bir o yana, bir bu yana çevirdin mi işte sana bir bazlama. Bir bazlamanın sözü mü olur komşular! Bir bazlamanın sözü mü olur kaynana!»

Oturduğu yer evin önüydü. Çıplak ayaklarını tavuklar didiyordu. Parmakları, topukları yarık yarıktı:

«Ayağıma kundura almadınız, ses çıkardım mı bir yol? Sırtımda gömleğim yok dedim mi bir gün. Kart kart kaşınıyorum, başıma bir kalıp sabun alın dedim mi? Üstümdeki açıkörten bıldır çerçiden anama aldırdığım... Herkesin evi var, herkesin kaynanası var, hepsi böyle mi!.. Bir yavan bazlamayı çok görüyorlar adama...

Bağırtıyla dışarı çıktı kaynanası. Elleri yumruk yumruktu. Saçları dağınık, yüzü sarıydı. Üçetek entaresinin yanlarından kasıkları görünüyordu: kara, kırış kırış:

«Daha öteye git, daha! Dama çık, dama! Utanmaaaz, reziiil, dama çık. Utanmazlığına bak şunun, edepsizliğine bak! Tuu yüzüne senin, arlanmaz yüzüne!..»

Titriyordu. Biraz daha yaklaştı. Sesini biraz kıstı:

«Kız sen hiç utanma bilmez misin? Sen hiç dost - düşman tanımaz mısın? Bizi elâleme rezil ettin kan kusasıca».

Sesini daha kıstı, bir taşın üzerine iliştı. Kızgınlığı azalmıştı:

«Yavrum, el var âlem var, dost var düşman var, dışarı çıkıp niye bağırıyorsun! Biliyorum, belki de haklısın. Ama bu evin bir düzeni var. Düzene uymak gerek. Sen gir çık ye, o girsin çıksın yesin, sonu nereye varır bunun!...»

Gelinin ağlaması durmuştu:

«Deli edeceksin sen insanı ana. Neyi girip çıkıp yiyorum. Bir bazlama aldım sandıktan. Açık bırakmışsın. Anahtar kilidin üstündeydi. İçime bir şeytan girdi: İşte açık, al bir tanesini... Dilim damağım kurumuştu, içim kıyılıyordu. Herşeyden önce emzikliyim ana, yemem gerekiyordu muhanet anam. Gözüm görür müydü senin düzenini, Sandık açık kalmıştı. Açtım, emzikliyim. Musa'm açtı, Musa'ya süt gerekti...»

«Haklısın ama yavrum» dedi kaynanası, «haklısın ama, birazdan Durmuş çiftten gelecek, yorgun - argın, aç - susuz Ana ben acıktım, ne var yiyecek? diyecek. Babalar yesin anası. Netsin, neylesin, sandıkta dört bazlamadan gayrı ne var önüne koyacak? Birini de sen yiyince... Babalar yesin anası... Durmuş oturacak sofraya. Üstüne üç bazlama koyacağım, bir bardak da su. Bir yudum sudan, bir lokma bazlamadan. Babalar yesin anası...»

«Haklısın ana haklısın» dedi gelin, «Durmuş çiftten gelecek, önüne üç bazlama, bir bardak da su koyacağız, benim içime sinecek mi ana. Birazdan Musa uyanacak, onun önüne ne koyacağız, bir bazlama mı, bir bardak su mu ana?»

Uzaktan bir ünleme duyuldu, Durmuş çiftten geliyordu; içerden bir ses duyuldu, Musa ağlıyordu...

Kaynana gözlerinden akan yaşı önlüğünün ucuyla sildi. Eğildi, gelinin kulağına fısıldarcasına:

«Hadi yavrum, hadi gelinim, sandık açık, Durmuş iki bazlama yesin. Ne yapalım, elbet bir şey yaparız!» dedi.

Yusuf Ziya BAHADINLI

Köylünün çektiği para darlığı

Boş lâfa karnı tok, ona toprak gerek

Hasat mevsiminin gelmesi ile, köylünün ve ücretçinin dertleri artmaktadır. Piyasanın durgunluğu bir yana, köylünün çektiği para darlığı derdine dert katmaktadır.

Hafta içinde İzmir Borsasında Türkiye Çiftçi Teşekküllleri Federasyonu. Yönetim Kurulu tarafından yapılan toplantıda, üyelerden Hakkı Muratlı adlı bir üretici, şunları haykırmıştır:

«Benim emeğimi çiğneyen tüccarın elbette ki aleyhindeyim, benim pamuk çekirdeğim değerinden yüzde 30 aşağıya alan fabrikatörlerin elbette aleyhindeyim, Bugün pamuk çekirdeğimi, bizden ucuza kapmak için büyük alıcılar kanunen yasak olan bir kartel uygulamaktadırlar. Böyle tröst kuranların elbette ki karşısında olacağız».

Bu sözleri söyleyen kişi, Çiftçi derneklerinin üyesidir. Bu derneklere üye olanların çoğu, refah içinde yaşıyan zengin çiftçilerimizdir. Bunlar böyle şikâyet ederse, siz varın az topraklı köylünün halini bir düşünün hele. Zengin köylü ürününü değerinden yüzde 30 aşağıya satmaktadır. Ya fakir köylü !! Zaten miktarca az olan ürünü bazan yüzde 60 veya 70 aşağıya, bir avuç para avans mukabilinde aracı tüccarlara veya kasabadaki tefecilere çoktan kaptırmıştır.

Örnek olarak, bugün Bursa civarında yaklaşık olarak 8 bin lira civarında ürün veren bağların üzümleri, 1,500/2,000 liralık avanslar karşılığında şimdiden 3,500 liraya aracı tüccarlar tarafından satın alınmaktadır. Piyasa değeri bugün 35 kuruş olan soğan, birkaç ay evvel köylüye avans dağıtan tüccar tarafından 18 kuruşa kapatılmıştır. Bu hal yıllardan beri süre gelmekte ve fakir köylü zümresi durmadan sömürülmektedir.

Irgatları boğaz tokluğuna çalıştıran zengin çiftçilerimiz feryada başlarken, Ticaret Bakanı, İzmir Ticaret Odasında şu demeci veriyor: «Müstahsili teşkilâtlamada kararlıyız» demiştir.

Şüphesiz ki fakir köylümüz bu durumundan ancak teşkilâtlanarak kurtulur. Fakat bu teşkilâtlanma nasıl olmalıdır. İşte meselenin can noktası buradadır. Eğer teşkilâtlanma, yukarıdan bir emir ile, ve üstelik zengin çiftçilerin yararlarını koruyacak şekilde tarım kooperatifleri kurulursa, az topraklı veya topraksız köylünün durumunda hiçbir değişiklik olmıyacaktır. Bugüne kadar yurdumuzda kurulmuş olan tarım kooperatiflerinin çoğu zengin köylü yararına iş görmüşlerdir. Tariş'in, Çukobirliğin, Fiskobirliğin, örnekleri meydandadır.

Kurtuluş ancak Toprak Reformu ve onunla beraber uygulanacak Tarım Reformu ile mümkün olur. Topraksız veya az topraklı köylüye yeteri kadar toprak verilmeden, uygun ve ucuz kredi sağlamadıktan sonra, her köyde bir satış kooperatifi kurulsa dahi, mesele çözümlenmez, fakir köylü yine aracı tüccarın ve tefecinin boyunduruğu altında ezilmeğe mahkûmdur.

M. GABBAY

Kundura işçilerinin hâli çok perişan

Süslü vitrinlerdeki 130 - 150 liralık ayakkabıları yapanların yevmiyeleri 5-10 liradır

Halkın en gerekli ihtiyaçlarından olan ayakkabıları süslü vitrinlerde görenler bunları yapanların dertlerini, sıkıntılarını akıllarından bile geçirmezler. Bu ayakkabılar, o göz alıcı mağaza vitrinlerine 130 - 150 liralık etiketlerle kurulmadan önce çilekeş ve yoksul ellerde biçime girer. O çeşit çeşit, kadın, erkek, çocuk iskarpinlerini, botlarını yapanlar Çarşıkapı ve Gedikpaşadaki hanlarda çalışırlar. Buralardaki, en ufak sağlık şartından yoksun, havasız odacıklarda üçten, sekize kadar işçi, dirsek dirseğe çalışır. Çalışma saati diye birşey yoktur. Bu odaların her birinin bir ustası vardır. Bu usta o iş yerini kiralamıştır. İşçilere parça başına iş verir; yani bu ustalar iş verendir. Buralardan ayakkabı sahipleri, ayak kabıların güzel ve şık olmasını ararlar. Sağlam olup olmaması üzerinde durmazlar.

Mağazaya mal veren atelye sahibi parasını hemen alamaz. Olsa olsa pek azını alır. Üst tarafına karşılık eline ya uzun vâdeli bir bono tutuştururlar, ya da veresiyeye kalır. Usta, her akşam çalıştırdıklarına para verir ama bu hiçbir zaman tam hakları değildir. Kalfaların eline 5 - 10 lira, yardımcıları da 5 - 7,5 lira alırlar. Mağaza sahipleri, atelye sahiplerinden, ayakkabıların kendilerine mal olan fiyatlarından kat kat yüksek fatura alırlar. Böylece hem aşırı kâr ederek halkı aldatır, hem de rahat rahat vergi kaçakçılığı yaparlar.

Böylece, hiçbir kontrolün girmediği kundura yapımı alanında dereceli bir sömürme ile bir yandan işçiler haklarını alamaz; bir yandan da halk soyulur.

Akmağdenli Hasan

Sırtlarında kirli yorganlar vardı. Sayıları üçtü, dörttü, beşti...

Güneş iyice batı yönüne kaymıştı. Gurubun solgun sarı ışıkları arkamızdan doğru vuruyordu. Erenköy istasyonundaki banliyö yolcuları tirenlerinin gelmesini bekliyor, âdeta sabırsızlık içinde bir sağa, bir sola gidip gelerek zamana hükmetmek istiyorlardı.

İşte tam bu sıralarda onlar yanıma gelip durdular! Üstleri başları harç bulaşıkları içindeydi. Yüzleri birbirlerine benziyordu. Derilerini yaz güneşi yakmış esmerleştirmişti. Yüzleri zayıftı, yorgundu, bir avuç içi kadardı suratları. Uzun. Çukur çukur. Bir avuç...

Geçit parmaklıklarına sırtlarını dayadılar. İstasyonun ulu çınar ağaçlarına baktılar. İstasyon gazinosunda hanımlı beyli oturan kalabalığa baktılar! Sonra demiryoluna baktılar! Solgun.. Bulanık... Uzantılı...

Bana en yakın olanı dilini dudaklarıyla ıslatıp bir çekingen konuştu:

«— Bey, dedi, tirene vakit var mı daha?»

«— On dört dakika var!»

«— Vay, dedi, vay meret!»

«— Nereye gideceksiniz?» dedim.

Kendileriyle ilgilenmemi garip buldular. Gözlerine bir anlamazlık, bir soğukluk doldu.

«— İşten mi dönüyorsunuz?»

Saati soran, ceketinin omuz apolet pamukları dışarı fırlamış sarı saçlısı cevap vermeye hazırlandı.

«— Öyle beyefendi, dedi, Maltepe'ye gidiyorduk!»

«— Bizim burada nerede çalıştınız bugün?» dedim.

«— Sahrayicedit'te, dedi, belki bilirsiniz Hacı Selim'in inşaatındaydık!...»

«— Daha çok iş var mı orada?»

«— Yok beyim ne gezer, iki gün on iki lira yövmiye ile çalıştık, iş kolaylandı, onun üzerine bize de yol verdiler!»

«— Maltepe'de ne yapacaksınız şimdi?» dedim.

«— Orada hemşehrilerimiz var bugün, onların odasında hep birlik konuklayacağız!»

«— İyi hoş ya, dedim, bu didinip çalışmanın sonu nasıl oluyor?... Memlekete para falan gönderebiliyor musunuz?»

«— Aman beyim ne diyorsun ki, dedi, şurda boğazımızı gücün doyurmaya çalışıyoruz!»

«— Ne zaman gidiyorsunuz evinize barkınıza, dedim, mektup falan gelip gidiyor mu!»

«— Kim yaza kim göndere beyim, yağmurlar düşünceyedek gurbet illerde dolaşırız biz...»

Sözler âdeta boğazında düğümlendi. Sesi kırıldı. Başını önüne eğdi. Kendini bir zorladı konuşmayı sonlamak için.

«— Devir böyle beyim, dedi, biz işte hep böyle...»

Yine bir zorlandı... birşeyler aradı söyliyecek ama yine söyleyemedi Bir bungun, üzüntülü sustu yine...

«— Şimdi yeni bir iş bulabilecek misiniz hele» dedim.

«— Valla ne bilek bey» dedi! Sonra başını sıkıntılı sıkıntılı iki yana sallayıp sözüne ekledi:

«— Biz eşşek olduktan sonra helbet bize semer vuracak bulunur bu dünyada!»

Sustuk! Çekingenleştik! Tiren poflayarak üzerimize doğru geliyordu. Hepimiz dikkatlendik. Güçlü buhar solukları, çelik gürültüleri arasından durgun, dost bir ses «eyvallah bey» dedi. Sonra ceylân adımlarla tirenin en sonundaki furgona doğru sekiştiler... Sırtlarında kirli yorganlar vardı... Sayıları üç'tü, dört'tü, beş'ti... Gölgeleri arkalarında uzun uzundu.

Lâstik - İş Sendikasiyle anlaşmak istemiyen

GOOD - YEAR FABRİKASINDA Grev patlamak üzere!

İzmit Köseköy'de kurulu Good - Year Lâstikleri T.A.Ş. Fabrikası ile Lâstik - İş Sendikası arasında yapılan Toplu İş Sözleşmesi müzakereleri 16.6.1964 tarihinde saat 10 dan itibaren Şirketin İzmit Fabrikasında başlamıştır. İkinci toplantıyı 24.6.1864 tarihinde Lâstik-İş Sendikası'nın Kocaeli Şubesi Lokalinde yapan taraflar, aralarında herhangi bir anlaşmaya varamadıkları için durumu Kocaeli Bölge Çalışma Müdürlüğüne intikal ettirmişlerdir. Uyuşmazlık tutanağını alan Kocaeli Bölge Çalışma Müdürlüğü 275 sayılı kanunun 15 inci maddesi gereğince Good - Year Lâstikleri T.A.Ş. ile Lâstik - İş Sendikasını 9.7.1964 günü saat 15 te Ticaret Odası salonunda tertip edilen uzlaştırma toplantısına çağırmıştır. Tarafların birer tarafsız aracı ile katılacakları bu toplantıda da Amerikan şirketi sözcüleri işçilerin isteklerini kabul etmemekte ayak diredikleri için, mesele üniversite profesörlerinden meydana gelen hakem kuruluna gönderilmiştir. Amerikan şirketi hakem kararına da boyun eğmezse, Lâstik - İş Sendikası Good-Year Fabrikasındaki işçileri greve çağıracaktır. Türk işçisini sömürme işinde yabancı şirketlerin bu direnişine Lâstik-İş kolunda çalışan işçilerin gerekli cevabı vereceklerine şüphe edilemez.

LÂSTİK - İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKANI'NIN BİLDİRİSİ

Lâstik - İş Sendikası Genel Başkanı Rıza Kuas Sendika üyelerine yaptığı bir bildiride şöyle demektedir :

« Çalışanların insanca yaşama mücadelesi her geçen gün biraz daha şiddet kazanmakta, emeğin hakkını vermek istemiyenlerin kapıları kanunî grev yumrukları ile zorlanmaktadır. Çünkü, ekonomik kalkınma tedbirleri ile plânlı bir sahaya girilmek istendiği bu devrede dahi görülmektedir ki, işçinin sömürülmesini kendi mutlu hayatlarının devamı için şart sayanlar, Anayasamızın açık ve seçik ifadesi karşısında bile bu sömürücü durumlarını muhafaza da inat ve ısrar göstermektedirler. Halbuki değişen dünya şartları ile 27 Mayıs sonrası Türkiyesinin yüzeye çıkardığı sosyal ilkeler ve bu ilkelerin yarattığı haklara bizzat sahip olmak isteyen işçi sınıfı, sömürülmesinin artık sona ermesini, bitmesini ve böylece insanca yaşama imkânlarının kendisine de verilmesini istemektedir. Bu ise Anayasamızın 45 inci maddesinde ifade edildiği gibi; « Devletin, çalışanların yaptıkları işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamalarına elverişli adaletli bir ücret elde etmeleri için gerekli tedbirleri alması ile mümkün olacaktır ».

Anayasamızın bize tanıdığı bu aydınlık ve umut dolu değeri ve kişi özgürlüğünü elde edinceye kadar, temel hakların bize tanıdığı bütün kanunî imkânlarımızı kullanarak yılmadan mücadele edeceğiz ».

Yeni doğan her çocuk

(Baş tarafı 1. de)

sistemin çözümü yollarını göstermesi beklenirdi.

Böylesine iyi niyet yoksunu, bilgisiz kişilerin sözcülüğünü yaptığı, talancıların, eyyamcıların tekelindeki, bugünkü dış ticaret rejimimizle (ve sosyal sistemimizle) asıl her çocuğun 4.000 lira borçla dünyaya geldiğine değil, her fakirin nasıl olup da hâlâ bu koşullar altında yaşayabildiğine şaşmak gerekir.

Bir karış Toprak uğruna

Konya Ereğlisine bağlı Ayrancı bucağı halkı ile Büğecik köylüleri arasında toprak meselesinden çıkan ihtilâf kavgaya inkılâp etmiş, cereyan eden meydan kavgasında taş ve sopalarla birbirlerine saldıran köylülerden yirmi kadarı ağır şekilde yaralanmışlardır.

Batman grevi

(Baş tarafı 1. de)

rında azm yapacaktır. Grevi bildiren haber Batman'da büyük bir sevinç uyandırmış ve grevci işçiler davul ve zurnalarla işbaşı yaparak büyük bir şevk içinde çalışmaya başlamışlardır. Haber duyulur duyulmaz işçiler sendika merkezinin bulunduğu Hürriyet Meydanında toplanmış ve davul zurna çalarak anlaşmayı kutlamışlardır. İşçiler bundan sonra Sendika Başkanı Behçet Atayılmaz'ı omuzlarına almış ve meydanda şeref turu yapmışlardır. Sevinç gözyaşları dökken Başkan şunları söylemiştir :

« İşçi kardeşlerimizin alınteri karşılığı olan haklarının verileceğinden şüphem yoktu. Memleketin şu kritik zamanında anlaşmaya varıldığı için memnuniyetim sonsuzdur ».

Öğretmen Dernekleri

(Baş tarafı 1. de)

Toplantının son günü seçimler yapıldı. Federasyon Başkanı M. Ş. Koç geçen yılki gibi rakipsiz değildi. Bir partinin üyesi olması öğretmen haklarının savunulmasında bu durumu yüzünden belli bir sınırdan ileri gidememesi, bazı davranışlarının çevresindekilere güvensizlik telkin etmesi, geçen yılki yöneticiler arasında bir bölünmeye sebep oldu. Bu bölünme şimdilik birbirine karşı olmaktan çok bazı prensip anlaşmazlıklarına dayanmaktadır. M. Şükrü Koç güçlü bir muhalefete rağmen seçimi kazandı. Ama bu başarısını 17. kurultayın arifesinde Bakanlığın kötü tutumu karşısına sert ve dimdik çıkmasına akıl hocası, devamlı destekleyicisi H. Armaın çeşitli taktiklerine borçludur. Bundan böyle ilerici toplumcu Türk öğretmeninin karşısında olanlara ve önünden gidenlere karşı çok uyanık bulunması gerekir.

⁂

Eskişehir, (Özel) — Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu kongresinin ikinci günü T.İ.P. Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslı'nın başarı telgrafı öğretmenler tarafından sürekli bir şekilde alkışlandı.

Öte yandan Eskişehir mahallî yöneticilerinin yersiz ve haksız tutumu yüzünden iftiraya uğrayarak tevkif edilen iki öğretmeni ziyaret için kongre başkanlığına bir önerge verilmiştir. Mahmut Makal ve arkadaşlarının verdikleri bu önerge, 60 bin üyenin temsilcilerinin büyük çoğunluğunca alkışlarla kabul edilmiş ve hapisanede tutuklu bulunan iki öğretmen ziyaret edilmiştir.

Yoğurtçu dostlarım

Bekir Doğan'la Ali Taylan, birbirinden çok uzak, ayrı kentlerin köylerinde doğup büyümüşler... Bekir, Beyşehir'in Çamlıca köyünde; Ali, Kartal'ın Aydınlı köyünde. Ama, bu iki yoğurt satıcısı aynı çileyi çekmekte aynı kederi paylaşmakta.

Bekir bizim semtin yoğurtçusudur. Kış-yaz uzaktan uzaktan boğuk bağırışı duyulur : Yoğurtçuuu, Yoğurtçuuu... Kışın elleri, yüzü soğuktan mosmordur; yazın ensesinden kabalarına sırsıklam ter içindedir. Kalınca bir sırığın iki ucuna sarkıtıp omuzuna aldığı yoğurt tenekelerinin ağırlığı altında hergün sokak sokak dolaşır durur.

Günde ne kazandığını sorduğumda, acı bir gülüşle :

— Bazan yedi lira, dedi, bazan da on !

— Peki, günde kaç saat çalışırsın?

— Kaç saat mi? Kuşluktan yatsıya kadar.

— Daha kârlı bir iş tutamadın mı?

— Kârlı işten çok ne var ! Ama, kârlı iş için evvelâ paran olacak, sonra da dalavere becerebilceceksin. Kim demiş « Zenginlik Allah vergisi » diye ! Zenginlik dalavere bilgisidir. İnsan, büyük şehire gelince çok şey öğreniyor.

— Köyüne dön, neden burada perişanlık çekiyorsun?

— Köy, şehirden beter. Orada hâlimiz daha da duman. Ekilip - biçilir yerler birkaç ağanın elinde. Senin anlayacağın, bizimki yaşamak değil, çile doldurmak.

— Öyle, öyle ama, sen yine de umudunu kesme. İyi günler çok uzakta değil. Hele bir toprak reformu yapılsın; ama, T.İ.P. şinin istediği toprak reformu...

Bekir, toprak reformu sözünü duyunca dikkat kesildi :

— Bey, hele anlat, dedi, bu ne demek?

— Toprak reformu; topraksız ve az topraklı köylülere, geçimlerine yetecek genişlikte toprak dağıtmak, böylece toprak ağalığı düzenine son vermek demek. Topraklar köylülere parasız dağıtılacak; bununla yetinilmiyecek, memleket bölgelere ayrılıp buralarda, ziraat mühendisi ve uzmanlar ile köylülerin birlikte yöneteceği tarım istasyonları kurulacak; bu istasyonlar köylülere sun'î gübre, tarım ilâçları, iyi tohum, iyi çift âletleri verecek; ayrıca da topraktan en çok ürün alma yollarını gösterecek. Ziraat Bankası artık ağaya, beye değil, yeteri kadar toprağa kavuşmuş köylülere kredi açacak. Köylüler dağıtılan toprakları isterlerse kendi başlarına, isterlerse aralarında kooperatif kurup birlikte işletecekler. Tarım istasyonlarının traktörleri bu toprakları sürecek; biçer-döğerleri ürünleri vaktinde döğecek, ürünler anbarlara vaktinde taşınacak. Köylü ilk ağızda ektiğinin 15 misli mahsul kaldıracak. Böylelikle köylünün bugünkü kapkara yoksulluğu giderilmiş olacak.

Bekir, bu anlattıklarımı dinledikten sonra :

— Ah, beyim, dedi, hani o günler... Dediklerin olursa benim burada, çoluk çocuğumdan uzak, bu zehir gurbette işim ne !

Cevap verdim :

— Dediklerim hep olacak, mutlaka olacak; arkadan da köyün suya, yola, ışığa, okula kavuşacak, sen de insanca ayşamak şartlarına.

Bekir'in gözlerinde bir umut ışığı parlamıştı.

Bekir ve ben o günden beri iki iyi dostuz. Her karşılaşmamızda toprak reformu, kooperatif konuları üzerinde konuşuyoruz.

Yoğurtçu Bekir şimdi EMEKÇİ gazetesinin devamlı okuyucusu.

Ali Taylan'a gelince, o Cevizli çevresinin yoğurtçusudur. Onunla dostluğumuz daha eskidir. Ali Taylan :

— Beş partinin hiçbirinden bize hayır yok, diyor. Bizi yoksuluktan kurtaracak ancak Türkiye İşçi Partisidir. Ve bunu her gördüğüne anlatıyor.

Bekir da, Ali de yürekleri iyi, gönülleri dertli fakat yarınlarından umutlu dostlarımdır, benim.

Celâl ÜLKÜ

Yazılanlar ÇİZİLENLER SÖYLENENLER

Geçen hafta Türk eğitim tarihinde büyük bir yeri olan İsmail Hakkı Tonguç'un ölüm yıl dönümüydü .Türkiye'de temelden bir devrim istiyen, bunun için de halk sınıfının bilinçli bir şekilde uyanmasını şart koşan Tonguç'un ölüm yıldönümü münasebetiyle köy enstitülerinin yetiştirdiği yazarlardan Talip Apaydın'ın Tonguç için yazdığı bir yazıyı Tonguç'a kitaptan aynen alıyoruz.

⁂

BİR BAHÇIVAN

Hakkı Tonguç

Issız Anadolu toprağının bir çok köşelerinde, Hasanoğlan kırında, Çiftelerin Hamidiye köyünde, Kayseri'nin Pazarören' inde, Sıvas'ın Yıldızeli düzünde... Daha birçok yurt kırlarında, Trakya'nın Kepirtepe'sinde 1940 dan sonra ağaçlar büyüyor, çiçekler açıyor, tarlalar yeşeriyordu. Bu bahçelerin baş bahçıvanı Hakkı Tonguç'tu. Yüzlerce yıldır hiçbir devletlinin, hiçbir sorumlunun aklına gelmiyen bu yurt köylerine uygarlığın ilk elini uzatan. insanca yaşamanın ilk tohumunu atan bahçıvan Hakkı Tonguç'tu. Oralarda elektrik ışığı yakan, ovalara sular akıtan, köylünün yanına uygarca yaşamayı, bilmeyi, düşünmeyi getirip koyan koca bahçıvan Hakkı Tonguç'tu.

Ama Hakı Tonguç bu kadarla da kalmadı. Onun yurt topraklarında yaptığı görülür değişme, yurt insanlarının kafalarında yaptığı yanında küçük kalır. Bu yurdun köylüleri Anadolu'da insan yaşıyalı beri hemen hep aynı kalmıştır. Cahildir, çiftçidir, çobandır. Alın yazısının çizgisini hep baştakiler çizmiştir. Kendisini yönetenleri herkesten akıllı bilir. Uzun başbuğluk, padişahlık devirleri ona bu tutumu bir içgüdü gibi aşılamıştır. Başındakiler ne dediyse doğrudur, kendisini nereye götürseler düzdür. Hocalar, hacılar akıllıdır. Ağalar güçlüdür. Devletliye karşı gelinmez, ülemaya dil uzatılmaz. Köylü hep böyle bilmiş, böyle sanmıştır. Bu yolun ucu nereye varır?

Köylümüz yoksullaşmış, yozlaşmış. Anlayışı donmuş, göremez, düşünemez olmuş. Köylüden adam çıkmaz demiş, buna kendisi bile inanmış. Bir kıraç tarlanın yanık, kavruk mahsulü olup çıkmış köylü.

İşte Hakkı Tonguç, asıl bu sahipsiz bahçenin bahçıvanıdır. Dağ başlarından, dere kıyılarından, dana ardından topladığı biz köylü çocuklarını, bu yaz kıraç tarla bitkilerini, Köy Enstitülerinde eğitimin adam edici aşısından geçirdi. Binlercemizi birden suladı, budadı. Gözümüzü, kafamızı aydınlığa açtı. Bizler yirmi binden fazla köy çocuğu okumasaydık, kitaplara eğilmeseydik, uygarlığın verilerine pencerelerimizi açmasaydık, bugün babalarımızdan, kardeşlerimizden ne farkımız olurdu?

Çoğumuz, ortakçılık, ırgatlık, ağalrın kapılarında kul, şeyhlerin, dedelerin peşlerinde mürittik. Bahçıvan Hakkı Tonguç, bizleri aşıladı, eğitti. Türk millî eğitim ordusunun saflarına kattı. Yurdumuzun yönetiminde görevler aldık. Her birimiz bu çarkın bir dişlisi, bir vidası olduk. Ülkemizin havasına yepyeni bir güç kattık. Yüz binlerce köy çocuğunu okuttuk. Yurttaşlarımızı daha anlayışlı, daha aydın yurttaşlar yapmağa çalıştık. Koca bahçıvanın bahçesinde nice çiçekler açtı.

Evet bu destanlık, romanlık çalışma sekiz - on yılda olup bitti. Suyunu kesip kurutmasalardı, o bahçe daha genişietilseydi, bütün yurdu; bütün köylüyü içine alsaydı, bu yurt şimdiye kadar belki baştan başa okumuş insanlar bahçesi olacaktı. Koca bahçıvanın asıl düşü oydu. Oraya doğru gidiyorduk. Elektriksiz köy, susuz kır, işlenmiş kafa yontulmuş gönül kalmıyacaktı. Bu ülke baştan başa aydın insanların, çalışkan insanların ülkesi olacaktı. O zaman Atatürk'ün özlediği çağdaş uygarlığa ulaşmış Türkiye kurulacaktı. Ama gericilerin çoğunlukta olduğu bir yerde hangi iyi niyet toza dumana karışmamıştır? Hangi ışıklar söndürülmeğe çalışılmamıştır?

Sağduyu ne diyorsa onu yapacağız. Koca bahçıvanın eserleri elimizdedir, denemelerini unutmadık. Köylünün okutulması, aydınlatılması deyince onun yolundan daha verimli bir yol yoktur. Köy Enstitüleri tekrar bütün şartları ile kurulup işletilmelidir.

Talip APAYDIN

⁂

Yine Köy Enstitülerinin yetiştirdiği yazarlardan Dursun AKÇAM, İmece Dergisi'nde çıkan bir yazısında, halk adına kurulan örgütlerin nasıl birer birer ortadan kaldırıdığına değinerek diyor ki :

« Yalnız sözümüzle değil, Anayasamızla da halkçıyız. İlkelerini bayrak edindiğimiz Atatürkçülükte de bir güzel halkçılık var mıdır? Yoktur diyenler parmak kaldırsın ! Yasası halkçı, sözü halkçı, ilkesi halkçı, fakat işlemi halksız - haksız da diyebiliriz - bir tutumda olmasaydık şimdiye dek aldığımız yol daha uzun olacaktı...

Yasaları gereğince değil, gereğimizce yorumladık. Atatürkçülüğü, Ulusal bayramlarda nutuk çekmek, Ata'ya büst yaptırmak, ölüm yıldönümlerinde arkasından ağıt yakmak, büstüne çelek koymak sandık. Sıra halkçılık ilkesine geldiği zaman yan çizdik. Halkı sömürüecek bir ortamdan kurtarmak için çok az bir çaba gösterdik. Vicdan hürriyeti diye ticaniye, nurcuya at oynattırdık. Oy oycu cambazların açık pazarı haline getirdik. Sonra da tehlikeyi sezinlediğimiz zaman Ata'nın söz lerinden dövizler yazarak miting meydanlarına koştuk. Bol bol nutuk çektik. Atatürkçülük halka yaygın lâik okul, halka yaygın teknik, işsize iş, topraksıza toprak, doktor, ilâç, yol, kısaca tüm ulusa insanca yaşamacılık değilse okumuş kaymak tabakanın nutuk edebiyatı hiç de değildir.

Biz yutarız salkımı, ele veriri talkını. Toprak reformu mu? Mülkiyet hakkı mukaddestir. Demek onun mülkiyeti gibi benim de mülkiyetsizliğim mukaddes ! Böylesi kutsallığa cankurban ! Vurgunculuk, vergi kaçakçılığı mı? Özel teşebbüsü ürkütürüz. Ürkecekse ürksün. Çünkü hırsızlar ürkek olur daha çok... Plânlı kalkınma, sosyal adalet mi?

Bu namuslu işi, düşmanın işi olarak gösterirsen bindiğin dalı kesersin, kime ne? Hep öyle. Öğrenim hakkı mı? Var ya ilkokul fasaryası ve bir de hafız okulları. Ya ilkokuldan sonra? İşte İmam - Hatip okulları...

Vay benim köse sakalım !

Sonra da seçim vartasında geçeriz halkın karşısına :

— Aziz ve sevgili vatandaşlarım ! Yapacağız!... Kavuşacağız!... Edeceğiz!...

Doğrudur, seçimden sonra da edeceğimizi ediyoruz.

Bir de halk adına kurulan örgütler, dernekler var. 27 Mayısın hızı ile bir eğitim seferberliği tutturuldu. Kentlere kutular kondu çöp sepetleri gibi. Kentli vatandaş okuduğu gazeteyi bu kutulara atacaktı, köylü yurttaş da okuyacak ilim-irfan öğrenecekti ! Çok yazık oldu, kısa bir süre sonra sonu geldi. Gece kursları, halk dersaneleri dendi, bazı köylere töre nekipleri, göstermelik birkaç kitap gönderildi. Kar seli gibi bunun da sonu geldi. Bir halk eğitimi teranesi tutturuldu. Tasarılar, taslaklar yazıldı, çizildi. Dört yıldır uykuda... Şimdi muallâkta bir halk eğitimi örgütü var. Nasıl çalışır, nelerle savaşırlar bu örgütçüler? Bir kendileri, bir de mevlâ bilir !

Bir de Halkevleri Derneği var. Halkın içinde nesi var, nesi yok bilmem? Geçen gün Ankara Palas'ta bir balo verdiler. Ankara Palas bu ! Şimdiye değin halktan kimler girmişse bu Palasa parmak kaldırsın !

Balo akşamı, Palasın önünden kirli mitil sırtlarında köylüler geçiyordu. Boyacılar da vardı bir gurup. Çağırdım onları, topladım :

— Buyurun, dedim Ankara Palas'a. Burada sizin balonuz var !

Alay ettiğimi sandılar, bir okkalı küfür savurdu, savuştular.

Biz halkın anasını böylesi halkçılığımızla ağlattık. Yalandır diyenler parmak kaldırsın!»

Dursun AKÇAM